תלמוד בבלי · אחרונים · הגהות יעב״ץ · סדר נשים

הגהות יעב"ץ על נדרים

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הגהות יעב"ץ על נדרים

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הגהות-יעבץ-על-נדרים/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ח. 5
דף ח: 5
דף ט. 6
דף י. 6
דף י: 6
דף יב. 6
דף יג: 6
דף יד. 6
דף טו. 7
דף טו: 7
דף יז: 7
דף יט: 7
דף כ. 7
דף כ: 7
דף כא: 8
דף כב. 8
דף כב: 8
דף כג. 8
דף כד: 9
דף כה. 9
דף כה: 9
דף כז: 9
דף ל: 9
דף לא. 10
דף לא: 10
דף לב. 10
דף לג: 10
דף לד. 11
דף לד: 11
דף לה. 11
דף לה: 12
דף לו. 12
דף לז. 12
דף לז: 12
דף לח. 12
דף לח: 12
דף לט: 13
דף מ. 13
דף מא: 13
דף מב: 13
דף מג. 13
דף מה. 13
דף מה: 13
דף מו. 13
דף מו: 14
דף מט: 14
דף נ. 14
דף נ: 14
דף נא. 14
דף נא: 15
דף נב. 15
דף נג. 15
דף נג: 15
דף נה. 15
דף נה: 16
דף נו: 16
דף נח. 16
דף ס: 16
דף סב. 16
דף סב: 16
דף סד. 17
דף סה. 17

דף סו: 18
דף עא. 18
דף עא: 18
דף עג. 18
דף עד. 19
דף עח: 19
דף פ: 19
דף פא. 19
דף פה. 19
דף פה: 19
דף פח: 19
דף צ: 20
דף צא. 20
דף צא: 20

דף ח.

גמ' אבל מתנו ולא תנו לא ואי ליכא. תי' לא נמחק. ונ"ב שמא הוא ר"ת לישנא אחרינא:
ר"ן ד"ה (הנמעל"ד) וכי עייל וכו' ומיהו הראב"ד ז"ל כתב דאשתו אינה חייבת לנהוג בו נדוי וכו' ואפשר לדחות ראי' זוי כו'. נ"ב אפשר לדחותה באופן אחר פשוט דלעולם שאף גם אשתו חייבת לנהוג בו נדוי היינו כשיודעת שהיא מנודה מיהו כי לא נודעה ודאי לא מחייביה גם אינו חייב להגיד לה. דומיא דההיא דקי"ל במי שמת לו מת שמחוייב להתאבל עליו אין חייבין להודיעו וכ"ז שלא הודיעו מותר בכל כדאיתא ביו"ד (סי' ת"ב) ה"נ דכוותה לא איהי ולא איהו מתסרן קמי ידיעה שנתנדה והיינו בעי דמנודה מהו בתש"ה כגון דלא ידעה אשתו אלא איהו לחודי'. ומ"ז אב"א חייש לחומרא אף בלא ידעה א"ד מפשט פשיטא ליה א"נ כה"ג דמשמית נפשיה חש לה טפי דקרוב הדבר להשמע ולהזדקק לאשתו. וטעמו דהראב"ד לא ידענא מאי האי דקאמר דאשתו אינה חייבת משום דכגופו חשיבא. ותמיה לי למאי מהניא להך סברא יהא איהו גופי' מי חייב דאל"כ מאי אהני נידוי ולא היה מקום לכל הבעיות דפו"מ מנודה מהו שחייב ומצינו בר"א [ב"מ דף נט:] כשהודיעוהו שחבריו בדלים ממנו מיד נשמט וישב לו על גבי קרקע. ואדרבה אי כגופו דמיא. יש סברא יותר להתיר לו תש"ה ודוק:

דף ח:

גמ' בעל מהו שיעשה שליח לחרטת אשתו כצ"ל:
שם אמר ר' ח"א אריכא אמר ר' אחא כצ"ל:
רש"י ד"ה ויחיד מומחה כו' דלא בעי עשרה. נ"ב שמא צ"ל שלשה דלא בעי עשרה אלא בנדוי דחלום:
ר"ן ד"ה כשם שא"א וכו' שמעשה בא לפניו והצריכו היתר. נ"ב טעמו משום דאין רואה אלא הרהורי לבו כדאיתא [בברכות פרק הרואה] א"כ כבר גמר בלבו וכתיב כל נדיב לב:
ד"ה בעל מהו וכו' דלא חכמה למשמע לשון סוריסטין. נ"ב לא היתה מכרת בלשון סורסי שהוא תרגום שבו היו מדברים החכמים באי"י שיתירו לה:
תוס' ד"ה ויחיד מומחה וכו' אגב דאיירי בשמתא כצ"ל:
תוס' ד"ה ויחיד מומחה כו' אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד גבי נדר שצריך כצ"ל:
ד"ה ופליגא דרשב"ל וכו' פליג אדרשב"ל כצ"ל:

דף ט.

ר"ן ד"ה כנדרי כשרים וכו' לפי שאין הראשונים נודבים כצ"ל:

דף י.

רש"י ד"ה תקינו חכמים וכו' נדרים סייג לפרישות שתקנו אלו כנוים. נ"ב מלתא בעלמא ולאו היינו פירושא דההיא אלא כי ההוא נזיר דשמעון הצדיק:
ברא"ש ד"ה נדר במוהי וכו' וע"כ לאו נדר גמור הוא דאין נדר אלא מתפיס בדבר הנדור כצ"ל:

דף י:

גמ' תני מפשא. נ"ב מפירוש הרא"ש נראה דגרס רבנן מפשא:
ר"ן ד"ה לחולין שאוכל וכו' כולהו בפתחות הלמ"ד. נ"ב תמהתי מאד מאין בא להם למפרשים שהסכימו לדעת אחת בכך כי אין תנועת הפת"ח מושכת אל"ף ולא נחות אבל יבא אחריה דגש ויורה על ה"א הדעת ומדוע לא נאמר דבקמץ קרינן להו שהוא מושך אלף נחה ויהא לא כבארמית:
ברא"ש ד"ה ירושלמי כמזבח כקרבנות כו' כקרבנות ההיכל. נ"ב פר ושעיר יוה"כ ופרים ושעירים הנשרפים שדמן טעון הזיה על הפרוכת:
בא"ד כקרבנות ירושלים. נ"ב שלמים ובכור ומעשר ופסח הנאכלין בכל העיר:

דף יב.

ר"ן ד"ה דקאי בחד בשבת כו' שאומר ביום אחד בשבת שהוא ביום שמת בו אביו. נ"ב נ"ל כצ"ל שיהא כיום והוא אחד בשבת ראשון של ניסן שבו מת אביו וכגון שעומד ביום אחד בשבת ראשון דניסן וכבר עברו שנים ואומר שיאסר עליו יום זה כיום אחד בשבת ראשון של ניסן וקל. זולת זה הלשון מגומגם נעדר הבנה:

דף יג:

תוס' ד"ה כאומר יאסר פי לדיבורי וכו'. ואיסור דמתני' דרבנן קאמר כצ"ל:

דף יד.

תוס' ד"ה ההוא מיבעי' ליה כו' ואם הוציאו בלשון שבועה שאמר איסור שלא יאכל דבר זה כו' ליכא למידרש מן הכפילות שיתפיס בדבר האסור מידי דהוה אשבועה כצ"ל:

דף טו.

גמ' מהו דתימא מקים לישנא כו'. נ"ב מהר"ן נראה דגריס מעקם ונכון וגם כפי הכתוב לפנינו בלי עי"ן כך יפה לפרשו שכן הוא דבר רגיל בלשון גמ' להבליע העי"ן. כמו מברא שפירושו מעברא:

רש"י ד"ה ורב אשי נדד וסר מטעמי' כצ"ל:

דף טו:

ר"ן ד"ה והא מן התורה משעבד לה כו' אבל מ"מ אי מתהני גופי' בהדי. נ"ב דוגמא המתעסק בחלבים ובעריות דחייבי' שכן נהנה:

דף יז:

גמ' וחזר ואכל ענבים הוויין להו ענבים כצ"ל:

דף יט:

רש"י ד"ה דאילו גבי נזיר ודאי כו' לא הוי טפי חמורה ספק יותר מודאי אם אמר ותי' יותר נמחק:

בראי"ש ד"ה אלא אמר רבא כו' וכולה מתני' כר' יהודה כצ"ל:

דף כ.

במשנה לא נדרתי אלא מאשתי הראשונה כצ"ל:

שם ואל תרבה שיחה עם האשה שסופך לבא לידי ניאוף. נ"ב לפמ"ש באבות באשתו אמרו מאי קאמר לידי ניאוף לבא עליה בנדתה או שלא כדרכה או במעשה חידודין שמביא לידי הוצאת ש"ז:

תוס' ד"ה וחכ"א כו' אבל מיענש לא מיענשינן לי' כצ"ל:

דף כ:

גמ' אינו מספר עמי כו'. נ"ב לרצותה. כרב דשח ושחק ועשה צרכיו [ברכות] וכ"ד עה"פ מה שחו על שיחה שבין איש לאשתו בשעת תשמיש:

שם ואמרתי לו מה טעם. נ"ב בחצות לילה לא עיינתי בא"א כשיזדקק לה קודם שעדיין ב"א נעורים וישמע קולה של שכנה אע"פ שאינו רואה אותה ול"א מ"מ קול באשה ערוה ויבא להרהר בה בשעה שנזקק לאשתו והוויין בני ערבוביא לפיכך המתין עוד ולפ"ז יש

עוד טעם נוסף כדי שלא ישמעו קולה כשהוא מספר עמה. ואם אמנם יש לבעלי ס"ת טעם עמוק ועצום מזה לזווג בחצות הלילה איתא להא ולהא כנודע שיש לד"ת טעמים חיצונים ופנימים:

שם דמצייני כמלאכי השרת. נ"ב פרק ב"מ [דף כו ע"ב] על ריב"א שהיה מתעטף בטלית והיה דומה למלאך ה' צבאות ות"ח שבבבל מצוינים:

שם אמר רבינא לא נצרכה אלא דאפי' שתיהן נשיו כצ"ל:

ר"ן ד"ה בני אנוסה וכו' לא הויא אנוסה ממש ואנוסה מיירי. נ"ב דאגב אונסא מרציא ליה שאונסה בכפי' ומכריחה בע"כ ובהכאה:

דף כא:

גמ' מי דמי וכי צדיקים אומרים מעט. נ"ב כדאשכחן באברהם אבינו:

רש"י ד"ה מי דמי כו' הלכך אסור. מה שנדפס על הגליון נ"א אינו. נמחק:

ר"ן ד"ה אמר ליה לבך עלך וכו' כשנדרתי מעולם ומש"ה שרייה כצ"ל:

ד"ה אילו היה עשרה כו' וזה היה יודע בעצמו כצ"ל:

ד"ה א"ל ואי לא מרגזן לי כצ"ל:

בראי"ש ד"ה ור"ה סבר כו' פירוש בחרטה של כל דהו כצ"ל:

דף כב.

גמ' א"ל נפשך הצלת. נ"ב ומאי דעבד עבד וגדולה מזו מצינו שילהי פ"ק בגיטין [דף יד ע"ב] בעובדא דרדב"י וריב"כ:

דף כב:

גמ' משרא לנפשי'. נ"ב תיוהא הא תנן התם ספ"ב דנגעים כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו:

דף כג.

גמ' מי נדרת אדעתא דמצטעי רבנן כצ"ל:

שם ומינסבת לה לקריבך אזלה ועברה על דעתיה ואנסבה אילו הוה ידעת דעברה על דעתך כצ"ל:

שם שעוברת על דעתך ועולה לרגל. נ"ב אין פירושו לעלות לא"י לראות בבהמ"ק דהא ר"י לאחר חורבן טובא הוה אלא כמו שבחא דרגל שהיו רגילין חכמים לדרוש הלכות הרגל וכ"פ הרא"ש:

ר"ן ד"ה אין והתניא כו' דמתני' אין פיו ולבו של מוכר ולוקח שוין כצ"ל:

ד"ה ולענין הלכה כו' ודי חרמנא כולו קמוץ. נ"ב אין הלשון בכך אלא כך היה צריך לומר דניסר ודנחרים כו':

דף כד:

תו' ד"ה תנא סתומי מסתמא לי' כו' וי"ל היינו דוקא בלשון עמי הארץ כצ"ל:

דף כה.

גמ' כגון רב כהנא ורב אסי. נ"ב דכוותה אשכחן בר"ח וב"ק יבמות [דף לב ע"ב]:

דף כה:

תוס' ד"ה נדרי שגגות כו' דקאמר קונם עיני בשינה כצ"ל:

דף כז:

רש"י ד"ה דילמא אונסא דמיגליא שאני כו' (ודילמא אסיק אדעתיה). תי' אלו המוקפין נמחק:

בר"ן ד"ה (**הנמעל"ד**) **שאני הכא** וכו' והלא כבר נמחל מקצת שעבודו ושוב אינו חוזר וגובה. נ"ב מן המשועבדים אבל יגבה מבני חורין. שוב ראיתי שגם הרא"ש כתב כך בלשון ראשון:

שם ד"ה והלכתא אסמכתא קניא כו' ואם כדבריו היה לו לומר בב"ד מומחה. נ"ב דעדיפא הול"ל דא"ה הלכתא למשיחא אלא דלשון הרמב"ם בסמיכה ניחא דאזדא לטעמיה כמבואר באגרת הסמיכה לרלנ"ח:

שם ד"ה נודרין להרגין לליסטים ישראל. נ"ב מדלא שקלה תרומה נמי:

דף ל:

גמ' לאפוקי דגים. נ"ב אע"פ שלפעמים שטים למעלה ע"פ המים מ"מ אינה זורחת על כל גופם שכיון שקדרה חמה עליהם כשיצאו מן המים מיד הם מתים:

שם ומותר בנשים ובקטנים. נ"ב מדלא קתני ובבתולות משמע דהוו נמי בכלל אסור וה"נ משמע בגמ' דזיל בתר טעמי' ובתולות זימנין מגליא רישייהו כדתנן יוצאה וראשה פרוע וזימנין מיכסיה (עמ"ש שם) איברא סיפא דמתניתין לא דייקא הכי דקתני שאין נקראים שחורי ראש אלא אנשים ותו לא וצ"ע:

שם אלא מעתה שני בניך כו' ה"נ דמתיילדן הוא ואלא מאי דאתילידו משמע כצ"ל:

דף לא.

גמ' בתרתי בבי קמייתא ישראל וכותים. נ"ב קסבר אף גירי אריות גרים הם:

רש"י ד"ה אלמא הנאת לוקח היא כו' והוי כנושא שכר. נדפס בגליון רש"א הגי' ולא הוי. נ"ב הגה"ה זו אינו מכיר וע"ל דמשמע דוקא קאמר איברא לא דק:

דף לא:

גמ' שאין הערלה קרוי' אלא לשם עבודת כוכבים כצ"ל:

רש"י ד"ה נאנסו בהליכה כו' מפני שהוא כנושא שכר. נ"ב ל"ד:

שם ד"ה מי לא מזבין כו' ובחזירה נמי כנושא שכר הוי נ"ב לא דייק:

דף לב.

גמ' שנאמר תן לי הנפש והרכוש קח לך. נ"ב וכתיב בתריה הרמותי ידי וגו' אם אקח מכל אשר לך. ויש לדקדק בזה דהא לא קאמר אלא מכל אשר לך ונפש לאו דיליה היא דעובדי כוכבים אינם קונים זא"ז לגופו כדאיתא בהשולח [דף לח.] הא ודאי לא אהדר ליה נפשות דלאו דיליה נינהו ו"יל דעכ"פ אשתו ובניו החזירו שהם ודאי נכללים בכל אשר לך והא איהו תן לי הנפש קא"ל ולא מיאן גם בזה הא מיהו נפשות ביתו השיב לו לפחות וגם זאת לא היה רשאי:

דף לג:

גמ' על מחזיר לא קא מהדר ליה. נ"ב צ"ע היכי דמי או באבדה גמורה שחייב להחזיר מד"ת וכדמשמע מלישנא דתלמודא דקאמר דכי מהדר ליה מדעם דנפשיה קמהדר ליה וכ"מ נמי מפרוטה דר"י א"ה מי מצי לעכובי אבדתו לעבור על ד"ת ותו דא"כ פשיטא דמתהני מיני' ודוחק לומר (חסר כאן איזה תיבות) טובא. ואי בדלא מחייב לאהדורי כגון המציל מזוטו של ים כה"ג רחמנא זכי ליה ומאי פרוטה דר"י איכא מתנה בעלמא הוא דיהיב ליה. ותו קשי' רישא דל"ש אלא בשנכסי מחזיר אסורין כו' דהא ודאי מהני

ליה ולא מדעם דנפשיה קמהדר. וי"ל אב"א באבדה שחייב בה ד"ת ודקאמר השתא דלא קמהדר היינו איהו גופיה לא מהדר ולא מצי לקיומי מצוה בגופיה. אלא אי איכא אחריני קרי להו ואינהו מהדרי לי'. ואי ליכא אחריני ודאי לא מצי שביק לאבדה וכי טרח בה נמי לא מעכב לה גביה אלא מהדר ליה ע"י אחרים או קורא לבעל אבדה שיטלנה. ונ"ל אם לא מצא מי שישיבנה אלא הוא שמין שכרו מה שמרויח פרוטה דר"י ואותה הנאה תפול להקדש דרחמנא חייביה לקיומי מצוה. ואב"א אי בשל תורה איירי מתני' אה"נ דבכל גוונא מהדר אליבא דכ"ע וליכא טצדקי למפטרי מחיובא דרמי רחמנא עליה. אלא הב"ע באבדה דרחמנא שרי' ואפ"ה מצוה לאהדורי לפנים משורת הדין ולא יהא אלא צדקה וג"ח. נמי מיפטר מפרוטה דר"י כי עסיק בה. ודאוקימנא למתני' בשנכסי מחזיר אסורין כו' דמהדר ליה מדעם דנפשי' מתוקמה כשהדירו מנכסיו בלבד ולא אסר הנאתו עליו וטרח בהשבת האבדה ע"מ שלא לזכות בה לעצמו אלא לבעל אבדה. ודוק זה נראה נכון:

רש"י ד"ה דברי חנן היא כו' דאי מתני' כהנים גדולים כצ"ל:

שם ד"ה פרוטה דרב יוסף כו' דליהבי שביק. נ"ב נראה דלא ניחא ליה לפרושי דלא שכיח עני כי לא יחדל אביון ובגמ' רפ"ק דר"ה (דף ו ע"א) לענין ב"ת צדקה עובר עליה לאלתר דהא קיימי עניים:

ר"ן ד"ה גזירה שלא לפרוע כו' ומריקו ליה מאי דהוי חמי. נ"ב פירוש וניכה לו מה שראוי לתת בשביל שכירות שהיה שרוי בביתו:

דף לד.

גמ' כשנכסי בעל אבדה אסורים על המחזיר כצ"ל:

שם אלא בשנכסי בעל אבדה אסורים על מחזיר כצ"ל:

שם וחד אמר אפי' נכסי מחזיר אסורים על כצ"ל:

דף לד:

גמ' א"ל עלוי' שְׁוָיָה הקדש כצ"ל:

דף לה.

גמ' דיקא נמי דקתני שנתנה לו. נ"ב דכוותה בכתובות [דף ב ע"ב] לא נשאו לא קתני כו':

רש"י ד"ה יש מעילה וכו' מי הוה כהקדש מעליה (כך היה בנוסחתו) והגי' עלי' כצ"ל אבל בנוסחתינו מעליא:

בראי"ש ד"ה מקבל מעל כשיוציא כו' אינו יוצא לחולין עד שימעול כצ"ל:

דף לה:

במתני' ומלמדו מדרש הלכות ואגדות ולא ילמדנו מקרא כצ"ל ותי' אבל נמחק:
תוס' ד"ה שהרי מקריב כו' אלמא דאין צריך דעת בעלים כצ"ל:

דף לו.

רש"י ד"ה פסול הקרבן וכו' כשנשתטה דלאו בר קרבן הוא כצ"ל:

דף לז.

ר"ן ד"ה ור' יוחנן אמר כו' נקטינן דאפי' מגדול שרי ליטול שכר על המקרא כצ"ל:

דף לז:

רא"ש ד"ה מקרא סופרים וכו' שאין קורין שמים מצרים בחיריק. נ"ב צ"ל בפת"ח:

דף לח.

גמ' אימא דאריך וקטין. נ"ב כלומר דק הגוף ודל בשר. שהוא חסר כח. גם אינו נאה. אם אין גופו עב ורחב לפי ארכו וקומתו ואם איבריו מתיחסים לפי גבהו הרי הוא כעור ובעל מום:
בראי"ש ד"ה טוב עין וכו' שנאמר וידל ישראל מאד כצ"ל ותי' עד נמחק:
שם ד"ה אין הקב"ה משרה שכינתו. בקביעות. נ"ב לכאורה כמדומה נתכוון להשמר מחמת אותה שאמרו משחרב בהמ"ק נטלה נבואה מנביאים ונתנה לשוטים. איברא ההוא לאו השראת שכינה אלא הגדת עתידות בעלמא אלא נראה משום הגר ולבן ואבימלך ובלעם ודכוותייהו קאמר:

דף לח:

גמ' ואת אמרת להשיא לו בתו. נ"ב קשיא היכי מצי להשיא לו בתו קטנה או נערה הא צריך לקבל קדושיה וממונא קמהני ליה חתן הנודר לאבי כלה המודר מנכסיו ועל כרחינו צ"ל שאינו מותר להשיאו אלא בקדושי ביאה בלבד אבל לאוקמי באמר צאי וקבלי קדושייך. אתינן לפלוגתא דאיכא דס"ל דלא איתיה בקטנה דלית לה יד:
שם במערבא אמרי כוס של בית המרחץ. נ"ב הכי אמר ר"י בפב"מ (דף כה ע"ב) אקרא דותזנח משלום נפשי זה בית המרחץ:
ר"ן ד"ה מותר הבן כו'. מעשה באחד שהרצה בנו לת"ת. נ"ב נ"ל שהקצה:

דף לט:

גמ' אם בריאה גיהנם מוטב אם לאו כצ"ל ותי' תהי' נמחק:
שם הכי קאמר אי לא מקרב כצ"ל ותי' הכא נמחק:

דף מ.

רש"י ד"ה לא לסעוד כו' מתרגמינן וסעודא. נ"ב בנוסחי דידן איתי' בריי"ש וסערא. וכן פוקד עון גו' ת"א מסער ברי"ש:

דף מא:

גמ' כחזרא לדקלא כצ"ל:
רש"י ד"ה אבל אוכל הוא מן התמחוי כו' לבעל הבית שיש לו אוכלין הרבה כצ"ל:
בראי"ש ד"ה רפואת ממון כו' שהתורה לא צותה לרפאת כו'. נ"ב בדאפשר ע"י אחר:

דף מב:

בראי"ש ד"ה בעומדים על הגבולין כו' אבל לוקח פירות העומדים בתוך השדה אינו יכול לירד כצ"ל:

דף מג.

ר"ן ד"ה בשלמא לא ילוה כו' משום דסבירא ליה דכי היכי כצ"ל:
שם ד"ה אביי אמר כו' כבר כתב הרמב"ן ז"ל כצ"ל:

דף מה.

תוס' ד"ה ר' יהושע בן לוי כו' גבי כלים דמפקר להו אפקרי כצ"ל:

דף מה:

ר"ן ד"ה ואיכא דמקשי כו' ונשקול חד כנגד כלם ולשתרו אידך אלמא כצ"ל:
בהרא"ש ד"ה אסורים להעמיד כו' מטעם ברירה כיון דיכול לעכב עליו כצ"ל:

דף מו.

רש"י ד"ה ה"ג היה אחד מהם כו' כופין את הנודר. המדיר את חברו כצ"ל:
ר"ן ד"ה ושניהם אסורים להעמיד כצ"ל:

דף מו:

ר"ן ד"ה אם יש לו בהן תפיסת יד כצ"ל:

דף מט:

גמ' רבי יהודה ורבי שמעון אייתו לקמייהו בלוספנין. נ"ב נראה דהיינו כלופסין דלקמן (דף נ ע"ב) וכן מצאתי בערוך:
שם וכד נפיק רבי יהודה לצלויי הוה מיכסי. נ"ב עמ"ש בס"ד בהגהותי ליו"ד סי' קפ"ב:
שם אמרינן ליה לא אית ליה כסויא. נ"ב ואע"ג דהו"ל גלימא דהוטבי' דלמא ההיא שעתא לא שכיחא ליה. א"נ אע"ג דנפיק בי' לצלויי' בבי כנישתא דלא נפישא בה אינשי משא"כ ביומי דתעניתא דאיכא כנופיא טובא וכ"ע לא ידעי ביה בר"י דעני וחסיד הוא לבד לאו אורח ארעא למיפק בבי"מ:
ר"ן ד"ה דחיטי בלחמא. דחיטי דרב חסדא מבני בבל היה נ"ב דאר"ז הני בבלאי דאכלי נהמא בנהמא:

דף נ.

גמ' ואתשל על נדריה ואשתריי. תי' ואשתריי נמחק:

דף נ:

תנן התם. נ"ב ברייתא היא:
שם היה עושה בכלופסין. נ"ב בערוך גריס בבלוספין בבי"ת כדלעיל (דף מ"ט ע"ב) וכמ"ש שם:
שם אם לעוברי רצוני כך. נ"ב שמא נתכוון בזה לומר שאינו רוצה שיהנה ת"ח מסעודתו וכדאשכחן כיוצא בזו בסעודה שעשה א"א ביום הגמל את יצחק שמתוך כך מצא השטן מקום לקטרג:

דף נא.

גמ' א"ל תיתי דביתכי. נ"ב שמא משום שמחת מצוה דחתן וכלה שרי וס"ל כאידך דשמואל הכל לשם שמים:
שם תנא כעין תספורת לולינית כצ"ל:

שם כלאים עם הרמוצה. נ"ב נראה בעיני דרבינא לא פליג בלישנא דהרמוצה דפרושו הטמונה ברמץ שוב ראיתי ברא"ש כך:
רש"י ד"ה הטמונה ברמץ. אפר של גחלים כצ"ל:

דף נא:

רש"י ד"ה אינו אסור כו' דסתם כבוש כצ"ל:

דף נב.

ר"ן ד"ה וקשי' להו לרבותא כו' והא מתניתא עבדא לון כדבר [שיש] לו מתירין. נ"ב נראה שטעות הוא זה וצ"ל שאין לומתירין וכן בסמוך:
שם בא"ד תפתר במין בשאינו מינו [**כדבר שיש לו מתירין**]. נ"ב התוספות שבמסגרת שבמסגרת צריך תיקון. ונ"ל שצריך להוסיף בלשון וכצ"ל תפתר בשא"מ אבל במין במינו כדבר שיש לו מתירין הוא:
שם בא"ד בסופו אלמא לא מיקרי דבר שיש לו מתירין. נ"ב באמת הך קושי' מעלה ארוכה לקודמת דהכי הוא ודאי פשיטא דלאו דבר שיש לו מתירין ממש הוא אלא לדוגמא בעלמא נקט הרי"ף וסברא הוא כיון דאפשר בהתירא הכי עדיף מהיות טוב כנ"ל וקמהדר אטעמא דדמי קצת כדי לקיים דברי חכמים וא"צ לדחוקי כנ"ל:

דף נג.

גמ' כל שדרכו להאכל ודרך היוצא ממנו להאכל כו' כל שאין דרכו להאכל ודרך היוצא ממנו להאכל כצ"ל:
רש"י ד"ה כרישין קטנית. נ"ב שבוש:

דף נג:

רש"י ד"ה אסור באשישים שמעורב בו כצ"ל:

דף נה.

במתני' וחכמים אומרים אינו אסור כו'. נ"ב עי' פ"ק דחלה מ"ב:
ר"ן ד"ה בר מר שמואל וכו' אלא מעללתא שיחד לו מר שמואל כצ"ל והס"ד:

דף נה:

גמ' ואנפיליא ופמליניא כצ"ל:
ר"ן ד"ה כל גיא ינשא כו' גבי האי קרא דמנחליאל במות כצ"ל:

דף נו:

גמ' ואפיקי באבקתא. נ"ב נ"ל פירושו כמו האביק שבמרחץ פ"ו דמקואות. עמ"ש שם:
ר"ן ד"ה בשוקא דצללי כצ"ל:
שם ד"ה ערסא דצלא כו' אינו כופהו וקאמר רשב"ג דמתיר כצ"ל:

דף נח.

תוס' ד"ה אמר להם שביעית אינה אוסרת כו' והכי נמי תחלת זריעתו באיסור היתה ומיהו לשון דלביעור קשה כצ"ל:

דף ס:

גמ' פשיטא מהו דתימא יומי דשבתא. נ"ב רא"ש גרס יומי דקמי שבתא וכן לר"ן י"ג כן:
שם חדש לשעבר הוי ולא ליתסר. נ"ב פי' הרא"ש קמא ולהר"ן ל"ג לי':
שם קמ"ל קרו לי' אינשי כצ"ל:
ר"ן ד"ה ומה שנהגו כו' אותו יום הותר לו. תי' לו מוקף:
שם ד"ה שבת זו כו' דכיון שימי החול קרוי יומי שבת כצ"ל:
שם ד"ה ומהא שמעינן. נ"ב צ"ע:

דף סב.

גמ' בכלי קדש שנעשו כלי חול. נ"ב תימה הא תנן התם אין מועל אחר מועל אלא בבהמה ובכלי שרת:
שם אשנן. נ"ב לתלמידים:

דף סב:

ר"ן ד"ה עבדא דנורא אנא וכו' וכי קאמר צורבא מרבנן רבותא קאמר. נ"ב איכא למימר דוקא לצורבא מרבנן שרי לא לאינש אחרינא והיינו משום דאית ביה תרתי למעליותא חדא דקושטא הכי הוא שהוא עבדה ועוד דלבו וכוונתו זכה לשמים. מאי דלא"ה באינשי

דעלמא דכוותה אשכחן טובא דשרו לצ"מ דוק ותשכח (עמ"ש באבן בוחן שלי) ואע"ג דבכמה מילי מחמירין לת"ח ואדם חשוב:
שם ד"ה זבני' לבי נורא מכרו לעובדי האש. עמ"ש בגיטין (דף יז ע"א):

דף סד.

במתני' רבי אליעזר אומר פותחין לאדם בכבוד אביו כו' ועוד אמר רבי אליעזר פותחין בנולד כו'. נ"ב ר"א לטעמיה צריך היה לאותו דבר שהדירו אביו מנכסיו קודם שנעשה סופר כדאיתא בפר"א:
ר"ן ד"ה אמרו לי' לרבי אליעזר כצ"ל. ונ"ב נראה שצ"ל צדוק וגרסא אחרת הי"ל במשנתינו שאינה כן בספרנו וכן גרסת הר"ן אמרו לו א"כ:

דף סה.

גמ' שהשביעו באלהים מאי כצ"ל ותי' חיים נמחק:
רש"י ד"ה במדין לך כו' ואמר רבי תלמיד חכם מפר לעצמו. נ"ב זו טעות שלא נזכר זה אלא לענין נדוי של עצמו (פ"ק דף ז ע"ב) אבל [לא] בנדרים שבפירוש שנינו (ספ"ב דנגעים) כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו ואמרי' נמי לא יחל הוא אינו מוחל כו' כ"ש נדר התלוי בדעת אחרים מאן ס"ד דלשרי לנפשיה. איברא דהוה ק"ל מאן שרי ליה למשה במדין ויתרו עדיין לא נתגייר. ולא מלתא היא דכה"ג אפי' עובד כוכבים מתיר ומיחל דמה שאסר עליו והשביעו לטובתו ולהנאתו א"צ התרה כדתנן ס"פ דפרקין דלעיל ה"ז יכול להפר את נדרו שלא ע"פ חכם (ועי' י"ד סרכ"ח סל"ט וס"ס רל"ב) וה"נ בנ"נ אילו איהו גופיה הוה מחיל על כבודו ושרי ליה הוה משתרי שלא ע"פ חכם ויתרו נמי דכוותה מרצונו מחל והתיר לו נדרו ושבועתו. מאחר שלדעתו ולהנאתו נדר ונשבע יכול לבטלו ל"ש ישראל ל"ש עובד כוכבים זה פשוט:
ר"ן ד"ה תניא המודר כו' שיתבייש מחברו שהנדר היה כצ"ל:
ד"ה והיכא דהוי בפניו כו' וראה מה עלתה בו. נ"ב זו אינה הוכחה דאע"ג דדיעבד מותר מ"מ ח"ה היה בדבר דכוותה אשכחן טובא והא דוד שלא חטא בב"ש אפ"ה אפרעו מיניה טובא. ואפילו במילי דקיל טפי אמרי' בכמה דוכתי אדם חשוב שאני. גם הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כו':

דף סו:

גמ' ועשה לה ר' ישמעאל שן של זהב. נ"ב נ"ל פירושו שהיה יקר כשל זהב מחמת המלאכה או שמא היו שאר שיניה כגון הזה או צפה כולן זהב כי שן אחת זהובה בין שאר לבנות אינו נוי ועוד למה לא עשה של כסף:

שם עד שתראי מום יפה שבך. נ"ב ראית הלב נמי במשמע כמו ראית דקראי טובא וש"מ שלשון ב"א כמו כן הוא:

שם אמרו לו סגלגל. נ"ב עגול ככדור:

דף עא.

תוס' ד"ה תבעי וכו' ולשון מסכת נדרים משונה כצ"ל:

ר"ן ד"ה חוזר האב כו' דמלתא פשיטא היא שחלקו של אב בהפרה דבעל לא פקע כצ"ל:

דף עא:

גמ' אמר רב תלמיד חכם מנדה לעצמו ומפר לעצמו פשיטא. נ"ב תמיהא כיון דמנודה אני לך אסור מדין ידות נדרים היכי מצי למשרי לנפשיה מי לא תנן כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו:

ר"ן ד"ה ואם לא נדהו וכו' אלא ראוי להתנדות. נ"ב דבר זה צריך ביאור דהא ודאי מיירי דלא הוה אינש אחרינא בהדיה דא"ה ההוא נמי (נידוי) [מנודה] הוא ומי יפדה אותם. וצ"ל שהשומע ולא נדה הוא חייב לנדות את עצמו כענין מר זוטרא חסידא דבסמוך כי מחייב בר בי רב שמתא כו':

ד"ה או מיתה וכו' ואמרה ליה אי הוי ההוא גברא בשמתא. נ"ב וההוא דקטר חמרא בצינתא ורבינא דאורי באתרי דסמכי [עירובין דף סג.] ודכותה טובא:

תד"ה שכ"מ שהזכרת השם וכו' וכלתו ואת עציו ואבניו כצ"ל:

דף עג.

ר"ן ד"ה בעי רמי בר חמא כו' חרש המדבר ואינו שומע. נ"ב נראה דדחקו להא משום דבחרש גמור ליכא למיבעי מידי אם יתיר לה ברמיזה כשם שכונס ברמיזה ומוציא ברמיזה משום דקדושין אינו אלא מדרבנן אבל בנדרים דאשתו פקחת דאורייתא נינהו ולא ס"ד דלפקע להו ושוב ראיתי בפירוש הרא"ש שכ"כ:

דף עד.

ברא"ש ד"ה מה אתה משיב כו' שאמר שמפר בב' יבמין כצ"ל:
שם ד"ה ולר' אלעזר כו' לענין זה דלא מצי לאפוקי בגט כצ"ל:

דף עה:

גמ' ואין נדרים צריכין מומחה ותי' פרשת נמחק:
שם ע"מ למקט. נ"ב נ"ל שהוא מענין ונקטתם בפניכם מחסרי נו"ן הקו"ף (חסר):

דף פ:

רש"י ד"ה מעיין של בני העיר כו' שהמים שלהם הם והמעיין ברשותן כצ"ל:
רא"ש ד"ה דאמר שמואל שאלמלא שתים יונקות מגומא אחת כצ"ל:

דף פא.

גמ' ומפני מה אין מצויין ת"ח. נ"ב עמ"ש בריש הפועלים:
שם אמר רב מאי דכתיב. נ"ב עיין סולם בית אל:

דף פה.

ר"ן ד"ה רבא אומר כו' דכהנים אלו יטלו אחרים ורישא כו' שויא עפרא בעלמא כצ"ל:
שם ד"ה ואני מסתפק בזה כו' שאינו מוצא שאלה בהפקר. נ"ב אע"ג דתורת נדר הוא ודאי ולא יחל דברו זולת זה אין להפקר שורש אחר מן התורה מ"מ אין לו התרה דהו"ל נדר עד"ר שלטובתן נדר:

דף פה:

גמ' אלא יאסור דבר שלא בא לעולם. תי' אלא מוקף:

דף פח:

ר"ן ד"ה וענין הלכה כו' דאי אמר נמי מה שתרצי עשי לא קנה יתהון בעל. נ"ב מלת קנה ט"ס לדעתי [אולי ט"ס הוא וצ"ל מלת לא ט"ס הוא]:

דף צ:

גמ' נתארמלה ונתגרשה. נ"ב לע"ד טעות הוא וא"א להעמידה כלל אם לא על צד הדוחק דכלומר מידי דהוי אנתגרשה דלא אכלה וליכא לעז וק"ל. ואע"פ שמדברי המפרש נראה דגרס לה מעיקרא נמי ומפרש כפשוטו שיבוש הוא בודאי סליק אדעתא שתהא גרושה אוכלת בתרומה. ואפי' תימא דאיכא לעז אטו מש"ה נתיר התרומה לזרים. ודוקא באלמנה אצטריך לאשמועינן כיון דמן התורה אכלה. וגם חכמים לא האמינוה ולא איתרעא ליה בדיבורא קס"ד ליחוש ללעז משא"כ בגרושה מאן האי דלא חש לקמחיה דניחוש ללעז וזה פשוט א"נ איכא לאוקמי בגרושה בת כהן שאינה חוזרת לתרומת בית אביה:

ר"ן בד"ה (**הנמעל"ד**) **מיהו הני מילי** כו' וסברא קמא תריצא לי טפי כצ"ל:

שם ד"ה ואיכא למידק וכו' ולכשר נבעלתי אבל באומרת. נ"ב כיון דאשת כהן היא אפי' משוית לה פנוי' לא שריא ליה תו אי נבעלה לפסול שעשאה זונה:

דף צא.

ר"ן ד"ה ואיכא למידק כו' אבל התם דאיהי בעי לאפוקה מעיזה ומעיזה כצ"ל:

דף צא:

גמ' דכתיב כי נאפו בידיהן כצ"ל:

ונ"ב אע"ג דקרא בנואפות כתיב. היינו נמי פירושא דקרא שם בידיהן על נואף מסבבות המיתה לבעליהן שהוא עושה הטוב בעיניהן: